

Ο ρόλος και η σημασία της Ανθρωπιστικής παιδείας στο σχολείο του σήμερα: «Γιατί επέλεξες την θεωρητική»;

Αμαλία Κ. Ηλιάδη, φιλόλογος-ιστορικός, Δ/ντρια 5^{ου} ΓΕΛ Τρικάλων & Βακουφτσή Χριστίνα, μαθήτρια Β΄ Λυκείου 5^{ου} ΓΕΛ Τρικάλων

Η μορφωτική και πολιτισμική ακτινοβολία των ανθρωπιστικών σπουδών έχει επικίνδυνα θαμπώσει στις μέρες μας. Όμως, η ίδια η θεμελιακή πράξη της θεσμοθετημένης γνώσης, η διδασκαλία, οφείλει να προάγει μια παιδεία ουμανιστική με αξίες που εξυψώνουν πνευματικά την ανθρώπινη υπόσταση. Η κοινωνία μας εξακολουθεί να έχει ανάγκη την διαπαιδαγώγηση, την μόρφωση, την εκπαίδευση, τον εξανθρωπισμό. Αυτή, εξάλλου, είναι και η βασική αποστολή της.

Στην σημερινή κοινωνία της πληροφορίας, η απόλυτα στενή σχέση των εφήβων και γενικά των νέων ανθρώπων με τις ηλεκτρονικές συσκευές και τα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας (κινητά, ηλεκτρονικοί υπολογιστές) προκαλεί προβληματισμό και ανησυχία, εγείρει ερωτήματα και ερωτηματικά σχετικά με τις συνέπειες αυτής της κατάστασης. Θεωρώ πως ως βάσιμα «αντίδοτα» θα μπορούσαν να λειτουργήσουν η καλλιέργεια του Λόγου, της Σκέψης, των Ανθρωπιστικών Σπουδών. Επίσης, η ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους, ώστε να διατυπώνουν αποτελεσματικά και εύστοχα τις σκέψεις τους, αναπτύσσοντας παράλληλα την κριτική και δημιουργική τους ικανότητα, αποτελεί στοιχείο εκ των ων ουκ άνευ, προκειμένου να αποκτήσουν την δυνατότητα να τοποθετούνται σε ποικίλα θέματα με αυθόρμητο, ειλικρινή, αυθεντικό, πρωτότυπο, ελκυστικό και ενδιαφέροντα λόγο. Με τους τρόπους αυτούς οι έφηβοι αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους, εξελίσσουν την αυτοσυνειδησία τους, καλλιεργούν την αυτοπεποίθησή τους, επικοινωνούν σε διαπροσωπικό επίπεδο, διαχειρίζονται συναισθήματα, επιλύουν συγκρούσεις και αντιμετωπίζουν παντοειδή προβλήματα ταυτότητας.

Τα παραμελημένα Ανθρωπιστικά Γράμματα πρέπει να αποκατασταθούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και προπάντων στο Λύκειο. Τα «μοντέρνα» μαθήματα, σύγχρονα και «εκσυγχρονιστικά» πήραν σε πολλές περιπτώσεις τη θέση ανθρωπιστικών μαθημάτων που διδάσκουν διαχρονικές αξίες και πνευματικά, ψυχοδιανοητικά ιδανικά. Σαν να υπάρχει, όσο υπάρχουν και θα υπάρχουν άνθρωποι και ανθρώπινες πολιτείες, κάτι πιο σύγχρονο και πιο μοντέρνο από τη δημοκρατία. Σαν να παλιώνουν οι αξίες: η "Αντιγόνη", του Σοφοκλή, ο "Προμηθέας" του Αισχύλου, η "Λυσιστράτη" του Αριστοφάνη. Πώς αλλιώς; Αθάνατες

αξίες, λόγοι, αξίες "νόμοι υψίποδες, ουρανίαν δι' αιθέρα τεκνωθέντες, ων Όλυμπος πατήρ μόνος", αξίες "που δεν τις εγέννησε ή θνατά φύσις ανέρων, κι ούτε ποτέ θα τις κοιμίσει η λήθη... Δεν τις συλλαμβάνεις πάντα λογικά τις αξίες αυτές, τις νιώθεις, με τη σοφία της ζωικής πείρας, που κυλά βουβά κι απλώνεται σα μεγάλο ποτάμι...", θα μας έλεγε ο Φ.Πολίτης. αξίες που μόνον όταν ο άνθρωπος φτάσει στην κορυφαία έκφρασή του θα κάνουν να φουντώσει μέσα του "ο άπειρος ηθικός κόσμος", το "καινόν δαιμόνιον".

Πολλοί, άλλωστε, Έλληνες και ξένοι μελετητές του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, θα μπορούσαν, στον αιώνα της θεάς τεχνολογίας, να ακούσουν μέσα από τον Επιτάφιο του Περικλέους τη φωνή του 5ου αιώνα π.Χ., ο οποίος υψώνει για λογαριασμό όλων των αιώνων και όλων των ανθρώπινων γενεών που πέρασαν και που θα έρθουν, το λόγο της δημοκρατίας: του δικαίου, του νόμου, της ισοδικίας, της ισονομίας, της ισοπολιτείας, της ισοκρατίας, της ισηγορίας, της παρρησίας, της αμεσότητας, της ευθύτητας, της ελευθερίας, του μέτρου - αγαθά που για όλον τον κόσμο κατέκτησαν οι Έλληνες, και που σήμερα υποχωρούν μπροστά σ' έναν υφέρποντα αμοραλισμό πολιτικό, θρησκευτικό, επιστημονικό, καλλιτεχνικό, συνδικαλιστικό, εκπαιδευτικό.

"Στον Επιτάφιο του Περικλέους, θα μας έλεγε ο Φ. Πολίτης, βυθίζεται ο 5ος αιώνας π.Χ. σε συλλογή, και μέσα από τη σιγή, όπως και στα βάθη απάτητης σπηλιάς, σουρώνει και σταλάζει ο λόγος της δημοκρατίας. Η αττική πολιτεία, πολιτεία ελεύθερων ατόμων, απλώνει τη λάμψη της μέσα στο χώρο και στο χρόνο, η πνευματική ζωή έχει φτάσει στο κορύφωμα της, γεννιέται τώρα η ελεύθερη επιστήμη, η λυτρωμένη από προλήψεις έρευνα, η κριτική σκέψη. Ο αιώνας της αττικής ακμής μονολογεί".

Στο πλαίσιο της εφετινής συνεργασίας μου με μαθήτριες, κατά κύριο λόγο, και μαθητές, κατά δεύτερο, της θεωρητικής κατεύθυνσης και των Ανθρωπιστικών Σπουδών, εκθέτει τις απόψεις της και τον προβληματισμό της για το εν λόγω θέμα, η μαθήτριά μου της **Β' Λυκείου του 5ου ΓΕΛ Τρικάλων Βακουφτσή Χριστίνα:**

«ΓΙΑΤΙ ΕΠΕΛΕΞΕΣ ΤΗΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ»;

«Η ερώτηση αυτή αποτελεί μια από τις συνηθισμένες ερωτήσεις που γίνονται στους μαθητές του κλάδου των ανθρωπιστικών επιστημών. Αυτή όπως και άλλες παρόμοιες απόψεις οι οποίες κρύβουν ενδόμυχα αποδοκιμασία, ειρωνεία και σαρκασμό... Η θεωρητική είναι μια άχρηστη κατεύθυνση, την επιλέγουν οι λιγότερο οξυδερκείς μαθητές, είναι πολύ εύκολο να σημειώσεις υψηλές βαθμολογίες στην θεωρητική. Αυτά και άλλα τόσα κατακριτέα σχόλια βομβαρδίζουν τους μαθητές των

ανθρωπιστικών επιστημών καθημερινά. Ωστόσο αν μπορούσαμε να μπούμε στην θέση των μαθητών αυτών θα αντιλαμβανόμασταν ότι η θεωρητική δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση. Οντας λοιπόν μαθήτρια αυτής κατεύθυνσης, δεν είναι λίγες οι φορές που έχω «χάσει» εξόδους ή πάρτι λόγω της γιγαντιαίας ύλης στη ιστορία ενώ παράλληλα τα αρχαία τα οποία πολλοί χαρακτηρίζουν ως ξένη και ακαταλαβίστικη γλώσσα αποτελεί για εμένα μάθημα στο οποίο καλούμαι να εξεταστώ, να μάθω το συντακτικό και την γραμματική τους, να μεταφράσω ένα άγνωστο κείμενο και αυτό αν μη τι άλλο απαιτεί πειθαρχία, ευφυΐα και μελέτη. Παρόλα αυτά το ερώτημα παραμένει γιατί επέλεξες να πας θεωρητική. Η απάντηση μου δεν είναι γιατί δεν είμαι καλή στα μαθηματικά ή γιατί είναι μια εύκολη κατεύθυνση αλλά γιατί με ενδιαφέρει να μάθω τις ρίζες της γλώσσας μου, να εξερευνήσω τον αρχαίο πολιτισμό, να γνωρίσω τα κατορθώματα των προγόνων μου και να διδαχτώ την ιστορία του λαού μου. Για όλους αυτούς τους λόγους λοιπόν πρέπει να διασαφηνίσουμε στο μυαλό μας ότι ο κλάδος των ανθρωπιστικών επιστημών δεν είναι μια λύση ανάγκης για μέτριους μαθητές, αλλά μια επιλογή που οφείλουμε να αντιμετωπίζουμε ισάξια και με σεβασμό!»

Για την επίτευξη της ενδυνάμωσης της ανθρωπιστικής παιδείας και των αρχαίων ελληνικών γραμμάτων, που, κυρίως, την εμπεριέχουν, στο χώρο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, είναι αδήριτη η ανάγκη, κατά την γνώμη μας, να εκπονούνται δημιουργικές και πρωτότυπες εργασίες εκ μέρους των μαθητών και σε συνεργασία, φυσικά, με τους καθηγητές τους, οι οποίες θα τους οδηγούν, μέσα από την αυτενέργεια και την ατομική πρωτοβουλία και συνεργασία, στη συνειδητοποίηση των ανθρωπιστικών αξιών του δικαίου, του νόμου, της ισονομίας, της ισοπολιτείας, της ισοκρατίας, της ισηγορίας, της παρρησίας, της αμεσότητας, της ευθύτητας, της ελευθερίας, του μέτρου, της ανάπτυξης κριτικής και διαλεκτικής σκέψης, της αποδοχής της ατομικότητας, της συλλογικότητας, της συνεργασίας, του παραμερισμού προκαταλήψεων, της αλληλεγγύης, του Διαπολιτισμικού σεβασμού, της μοναδικότητας των πολιτισμών, της αποδοχής της διαφορετικότητας, της καταπολέμησης στερεοτύπων.